

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА

Освітньо-професійна програма	правоохоронна діяльність (поліцейські)
Рівень вищої освіти перший	перший (бакалаврський)
Галузь знань	26 Цивільна безпека
Спеціальність	262 Правоохоронна діяльність
Вид навчальної дисципліни	обов'язковий (ОК 22)
Мова викладання	українська
Рік навчання	перший-третій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 22.03.2024 № 3

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол від 20.03.2024 № 4

ПОГОДЖЕНО

Секцією спеціальних дисциплін
Науково-методичної ради
ХНУВС
Протокол від 21.03.2024 № 3

Розглянуто на засіданні кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
(протокол від 15.03.2024 № 8)

Розробники:

Доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №3,
кандидат технічних наук, доцент Ігор ВЛАСЕНКО;
Доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №3,
кандидат юридичних наук капітан поліції Тихін ШЕВЧЕНКО;
Старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету №3 капітан поліції Олександр СКЛЯР;
Викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №3
Анна ЦИРКУЛЕНКО.

Рецензенти:

Начальник кафедри психології та педагогіки Національної академії
Національної гвардії України к.психол.н., доцент, полковник Станіслав
ЛАРІОНОВ.
Завідувач кафедри військової підготовки Харківського національного
університету внутрішніх справ Сергій БАБАК.

1. Анотація навчальної дисципліни

Завданнями вивчення дисципліни є:

- формування у здобувачів вищої освіти знань, вмінь та навичок, які відповідають професійно-кваліфікаційним характеристикам основних посад працівників Національної поліції України та завданням, які ставляться перед поліцією на конкретному етапі розвитку українського суспільства;
- розвиток теоретичних знань і практичних навичок по організації та здійсненню публічної безпеки та порядку громадян, попередження й припинення адміністративних та кримінальних правопорушень, визначення дій при проведенні поліцейських операцій;
- вироблення системного підходу до прийняття рішень на виконання поставлених задач у будь-яких умовах обстановки;
- вироблення постійної готовності до рішучих і умілих дій з припинення протиправних проявів в тому числі з використанням фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї;
- формування високих морально-психологічних, волевих, фізичних якостей, свідомої дисципліни та поєднання їх з професійними навичками та вміннями при вирішенні оперативно-службових завдань.
- розкриття важливості використання науково-технічних засобів в діяльності поліції по боротьбі з правопорушеннями; виховання у слухачів почуття відповідальності та ініціативи при розв'язанні проблем вивчення і ефективного використання техніки; розвиток раціоналізаторства та винахідництва;
- засвоєння знань про природно-наукові основи, загальні тенденції і проблеми впровадження та використання спеціальної техніки, про форми і методи науково-технічної політики, що проводиться Національною поліцією України; про основні вимоги, напрямки і заходи по забезпеченню ефективного впровадження та використання техніки; про перспективи розвитку спеціальної техніки;
- вивчення організаційно-методичних і правових основ використання спеціальної техніки, знання класифікації засобів спеціальної техніки та тактико-технічних характеристик зразків техніки, а також набуття навичок роботи з окремими системами та зразками технічних засобів з урахуванням наявного узагальненого досвіду та спеціалізації при навчанні;
- підготовка здобувачів вищої освіти до успішного впровадження та використання нових зразків спеціальної техніки.

2. Мета та очікувані результати,

що забезпечуються вивченням навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка» є:

- підготовка працівників поліції, з урахуванням досвіду проведення відповідних навчальних програм у державах-учасниках ЄС та НАТО, які володіють теоретичними знаннями, практичними вміннями та навичками з питань тактики дій поліції в поліцейських операціях, в типових та екстремальних ситуаціях різноманітного характеру, готовності до практичних дій в екстремальних умовах та під час проведення поліцейських операцій, а також із забезпечення публічного порядку на основі вимог законів України, статутів, інструкцій та

інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції;

- засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних основ та основних принципів роботи засобів спеціальної техніки;
- вивчення тактичних прийомів застосування спеціальної техніки;
- засвоєння правових основ застосування спеціальної техніки;
- набуття здобувачами вищої освіти навичок практичної роботи з окремими зразками спеціальної техніки;
- опанування порядку документального оформлення фактів використання технічних засобів та оформлення отриманих результатів застосування засобів спеціальної техніки.

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність, загальні компетентності (ЗК), фахові компетентності спеціальності (ФК), спеціальні фахові компетентності (СФК)	<p>ЗК-1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК-5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК-7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК-8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК-9. Здатність працювати в команді.</p> <p>СК-3. Здатність професійно оперувати категоріально понятійним апаратом права і правоохоронної діяльності.</p> <p>СК-4. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності.</p> <p>СК-8. Здатність ефективно забезпечувати публічну безпеку та порядок.</p> <p>СК-9. Здатність ефективно застосовувати сучасні техніку і технології захисту людини, матеріальних цінностей і суспільних відносин від проявів криміногенної обстановки та обґрунтовувати вибір засобів та систем захисту людини і суспільних відносин.</p> <p>СК-13. Здатність забезпечувати охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності.</p> <p>СК-14. Здатність до використання технічних приладів та спеціальних засобів, інформаційно-пошукових систем та баз даних.</p> <p>СК-15. Здатність до застосування спеціальної</p>

	<p>техніки, спеціальних, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності.</p> <p>СК-16. Здатність у передбачених законом випадках застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми під час службової діяльності в разі отримання інформації чи безпосереднього виявлення ознак правопорушення перебуваючи на місці події та в інших службових ситуаціях, а також здатність надавати домедичну допомогу.</p> <p>СК-20. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних та кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб та публічній безпеці.</p>
--	--

Види занять, за допомогою яких формуються ПРН:
лекції, практичні.

3. Структура вивчення навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 8 Загальна кількість годин – 240 Кількість тем – 22	26 Цивільна безпека 262 Правоохоронна діяльність	Навчальний курс 1-3 Семестр 1-5 Вид підсумкового контролю: - екзамен.
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		
Лекції – 10; Практичні заняття – 150; Самостійна робота – 70; Індивідуальні завдання: Реферати – 1		

3. Опис навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин аудиторної роботи			Самостійна та індивідуальна робота
		Всього	з них лекційних занять	з них практичних занять	
1 семестр					
1	Модель та принципи застосування поліцейських заходів. Модель застосування сили. Тактичні принципи.	4	4		2
2	Тактика комунікації поліцейського	2		2	2
3	Контакт та прикриття	2		2	2
4	Основи тактики патрулювання	4		4	2
5	Тактика дій поліцейського при співпраці з суб'єктом	20		20	
6	Тактика дій поліцейського при пасивному, активному та агресивному опорі правопорушника згідно моделі застосування сили	8		8	
	Всього за 1 семестр	40	4	36	10
	Форма контролю	Залік			
2 семестр					
6	Тактика дій поліцейського при пасивному, активному та агресивному опорі правопорушника згідно моделі застосування сили	6		6	1
7	Дії поліцейського під час масових заходів і за особливих умов діяльності поліції	2	2		6
8	Тактика дій поліцейських у разі виявлення вибухонебезпечного предмета	2		2	1
9	Тактика дій поліцейського при загрозі життю та здоров'ю	36	4	32	1
10	Тактика евакуації особи (поліцейського)	2		2	1
11	Тактика дій поліцейського в різних ситуаціях службової діяльності. Моделювання ситуацій службової діяльності	2		2	
	Всього за 2 семестр	50	6	44	10
	Форма контролю	Залік			
3 семестр					
12	Основи топографії та орієнтування на місцевості	2		2	2
13	Інженерна підготовка поліцейського для виконання службово-бойових завдань	2		2	2
14	Особливості та тактика використання БпЛА працівниками Національної поліції України під час виконання службово-бойових завдань	2		2	2
15	Тактика роботи малих груп на відкритій місцевості	4		4	2
16	Тактика діяльності поліцейських відповідно до Скандинавської моделі забезпечення правопорядку. Поліцейські операції	6		6	2
17	Тактика дій поліцейського при зупинці транспортного засобу	4		4	
	Всього за 3 семестр	20		20	10
	Форма контролю	залік			

№ теми	Назва теми	Кількість годин аудиторної роботи			Самостійна та індивідуальна робота
		Всього	з них лекційних занять	з них практичних занять	
4 семестр					
18	Загальні відомості про процедуру ідентифікації вибухонебезпечних предметів (ВНП).	4		4	4
19	Класифікація та тактико-технічні характеристики ВНП.	26		26	12
20	Реагування поліції на неправомірні дії, пов'язані з джерелами іонізуючого випромінювання під час їх використання, зберігання або транспортування.	10		10	4
	Всього за 4 семестр	40		40	20
	Форма контролю	залік			
5 семестр					
21	Поняття та принципи застосування тактичної медицини для поліцейських	2		2	
22	Тактика застосування алгоритму MARCH під час виконання оперативно-службових та службово-бойових завдань	18		18	
	Всього за 5 семестр	20		20	
	Форма контролю	Екзамен			
	РАЗОМ за навчальний період	240	10	160	70

4. Перелік питань (завдань) для проведення підсумкового контролю

1. Основні завдання патрульної поліції.
2. Що є правовою основою діяльності патрульної поліції.
3. Засоби патрульної поліції.
4. Види нарядів підрозділів Національної поліції України.
5. Перелік нарядів підрозділів Національної поліції України по охорони публічного порядку.
6. Обов'язки патрульних нарядів з охорони публічного порядку.
7. Обов'язки патрульних нарядів поліції по запобіганню злочинів.
8. Визначити у яких випадках працівники поліції згідно із статтею 45 Закону України «Про Національну поліцію» мають право застосовувати спеціальні засоби.
9. Визначити за якими видами класифікуються спеціальні засоби.
10. Дати визначення заслону.
11. Визначення пересувної поліцейської групи.
12. Визначення патрульної групи.
13. Види поліцейських ланцюжків.
14. Вказати довжину маршруту пішого патруля.
15. Вказати довжину маршруту патруля на автомобілі.
16. Що вказується в картці маршруту патруля.
17. Що обов'язково повинен мати патрульний, який заступає на службу.
18. В яких випадках наряд має право доставляти в поліцію осіб, підозрюваних у вчиненні злочину.
19. Випадки, у яких нарядом поліції проводиться адміністративне затримання особи.
20. Що є приводом для припинення зборів, мітингів, вуличних походів та демонстрацій.
21. Що забороняється наряду під час несення служби.
22. Що необхідно зробити в першу чергу для проведення зовнішнього огляду речей та одягу затриманої особи.
23. Що недопустимо в поведженні патрульних з громадянами.
24. Що забороняється під час доставлення підозрюваного пішим порядком двома поліцейськими.
25. У якому випадку наряд поліції повинен негайно викликати швидку медичну допомогу.
26. Ситуації у яких наряд може залишати межі маршруту.
27. Періодичність перевірки стану фіксації замків при застосуванні наручників.
28. Визначити, що таке надзвичайний стан.
29. Визначити за яких умов може бути введено надзвичайний стан.
30. Визначити що відноситься до основних заходів на період надзвичайного стану.
31. На який строк може бути введено та при необхідності продовжено

надзвичайний стан.

32. Тактичні властивості місцевості.
33. Види маневрів при проведенні спеціальних силових дій.
34. Способи пересування на місцевості при виконанні службово-оперативних завдань.
35. Що відноситься до місцевих предметів, які можна прийняти за орієнтир.
36. Основні топографічні елементи місцевості.
37. Класифікація місцевості за характером рельєфу.
38. Дати визначення географічної карти.
39. Дати визначення топографічної карти.
40. Загальні положення патрульної поліції України.
41. Перелік, призначення, склад та тактика дій нарядів по охороні публічного порядку.
42. Форми організації охорони публічного порядку.
43. Підготовка та інструктаж патрульних нарядів поліції.
44. Обов'язки патрульних нарядів поліції по охороні публічного порядку.
45. Обов'язки патрульних нарядів поліції по запобіганню, припиненню та розкриттю злочинів.
46. Обов'язки патрульних нарядів поліції по боротьбі з правопорушеннями неповнолітніх і запобіганню вчинення ними злочинів.
47. Обов'язки патрульних нарядів поліції по захисту власності від протиправних посягань.
48. Обов'язки патрульних нарядів поліції по забезпеченню безпеки дорожнього руху.
49. Обов'язки патрульних нарядів поліції по взаємодії з об'єднаннями громадян.
50. Підстави доставляння нарядами поліції осіб, підозрюваних у вчиненні злочину.
51. Поводження патрульних поліцейських з громадянами. Порядок звернення патрульного поліцейського до громадян.
52. Особливості несення служби патрулями на автомобілях і мотоциклах.
53. Правові аспекти застосування поліцейського примусу, мір фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї.
54. Класифікація спеціальних засобів.
55. Порядок та правила застосування заходів фізичного впливу.
56. Порядок та правила застосування спеціальних засобів.
57. Порядок та правила застосування вогнепальної зброї.
58. Порядок вжиття невідкладних заходів на місці події.
59. Забезпечення охорони місця події.
60. Огляд місць можливого знаходження осіб, які переховуються від органів слідства і суду, ухиляються від виконання кримінального покарання.
61. Перевірка документів у правопорушника.
62. Здійснення нарядом поліції огляду зовнішнього одягу, речей злочинця та особи, затриманої за підозрою у вчиненні злочину.
63. Порядок доставляння в поліцію осіб, підозрюваних у вчиненні злочину.

Доставляння в поліцію осіб, підозрюваних у вчиненні злочину пішим порядком та транспортом.

64. Доставляння в поліцію осіб, які вчинили адміністративні правопорушення. Доставляння осіб у стані сп'яніння.

65. Визначення надзвичайного стану. Порядок його введення. Додаткові заходи при введенні надзвичайного стану.

66. Завдання особового складу підрозділів патрульної поліції при введенні надзвичайного стану.

67. Дії особового складу підрозділів патрульної поліції при введенні надзвичайного стану.

68. Дії поліцейських підрозділу патрульної поліції при дорожньо-транспортній події.

69. Дії патрульних поліцейських при забезпеченні режимних заходів на території, оголошеної в карантині.

70. Дії поліцейських підрозділу патрульної поліції при виявленні снарядів, які не вибухнули, вибухових, хімічних, радіоактивних та інших речовин.

71. Дії поліцейських підрозділу патрульної поліції при виникненні катастрофи, аварії на транспорті.

72. Обов'язки патрульних нарядів з попередження і припинення масових заворушень.

73. Перелік, призначення, склад, тактика дій нарядів при ліквідації масових заворушень.

74. Перелік та визначення масових заходів.

75. Обов'язки особового складу підрозділу патрульної поліції задіяного на охорону публічного порядку під час проведення санкціонованого масового заходу.

76. Обов'язки особового складу підрозділу патрульної поліції, задіяного на охорону публічного порядку під час проведення не санкціонованого масового заходу.

77. Топографія в діяльності підрозділів Національної поліції України.

78. Тактичні властивості місцевості.

79. Заходи особистої безпеки працівників підрозділів Національної поліції при проведенні поліцейських операцій.

80. Порядок застосування поліцейського примусу, вогнепальної зброї та спеціальних засобів нарядами поліції при виконанні оперативно-службових завдань.

81. Характеристика пошукових нарядів підрозділів Національної поліції України.

82. Характеристика нарядів по охороні публічного порядку. Сутність управління нарядами та підрозділами Національної поліції в спец. операції.

83. Зміст управління підрозділами Національної поліції в спеціальній операції.

84. Принципи управління в поліцейській операції.

85. Система управління в поліцейських операціях.

86. Оперативний штаб, призначення, склад, задачі та функції.

87. Зміст та структура оперативного плану.
88. Порядок та зміст роботи керівника (начальника) по організації спеціальної операції.
89. Першочергові заходи по організації поліцейської операції.
90. Зміст оцінки обстановки при організації поліцейської операції.
91. Поліцейська операція та її зміст.
92. Оперативно-розшукові заходи, їх призначення та зміст.
93. Режимні заходи, їх призначення та зміст.
94. Слідчі заходи, їх призначення та зміст.
95. Силові заходи, їх призначення та зміст.
96. Види поліцейських операцій та їх зміст.
97. Підготовка та прийняття рішення на операцію.
98. Сили та засоби, які притягуються до проведення поліцейської операції.
99. Способи дій в поліцейських операціях.
100. Ізоляція району, її способи та зміст.
101. Задачі та характеристика пошуку.
102. Задачі та характеристика блокування.
103. Задачі та характеристика розосередження.
104. Задачі та характеристика оточення.
105. Задачі та характеристика оцеплення.
106. Задачі та характеристика переслідування.
107. Спеціальні умовні знаки та їх застосування при оформленні рішень.
108. Сутність заходів по ліквідації масових заворушень за оперативним планом «Хвиля».
109. Склад сил та засобів з ліквідації масових заворушень та їх завдання.
110. Підготовка підрозділів Національної поліції до дій по ліквідації ГППП, масових заворушень.
111. Оперативний план «Хвиля», його структура, зміст та порядок введення в дію.
112. Управління за оперативним планом «Хвиля» з ліквідації масових заворушень. Оперативний штаб, його завдання та функції.
113. Тактика дій працівників підрозділів Національної поліції з ліквідації масових заворушень. Застосування спеціальних засобів.
114. Тактичні прийоми та правила роботи з гумовим кийком та щитом.
115. Організація заходів по забезпеченню охорони публічного порядку та безпеки при проведенні масових заходів (демонстрації, мітинги).
116. Ведення заходів по забезпеченню охорони публічного порядку та безпеки при проведенні масових заходів (демонстрації, мітинги).
117. Показати графічно угруповання сил та засобів при ліквідації ГППП та масових заворушень.
118. Показати графічно угруповання сил та засобів при забезпеченні охорони публічного порядку та безпеки при проведенні масових заходів (демонстрації, мітинги).
119. Заходи особистої безпеки підрозділів Національної поліції при проведенні поліцейських операцій.

120. Порядок застосування поліцейських заходів примусу при виконанні оперативно-службових задач.
121. Характеристика розшукових нарядів підрозділів Національної поліції. (Перелік, призначення, склад, тактика дій, умовне позначення).
122. Характеристика нарядів по охороні публічного порядку. (Перелік, призначення, склад, тактика дій, умовне позначення).
123. Зміст управління підрозділами Національної поліції в поліцейській операції.
124. Принципи управління в поліцейській операції.
125. Система управління в поліцейських операціях.
126. Оперативний штаб, призначення, склад, задачі та функції.
127. Зміст та структура оперативного плану дій.
128. Першочергові заходи по організації поліцейської операції.
129. Силкові заходи, їх призначення та зміст.
130. Спеціальні умовні знаки та їх застосування при оформленні рішень.
131. Поліцейська операція «Сирена». Структура, зміст та порядок ведення в дію.
132. Тактика дій працівників підрозділів Національної поліції у засідці по захопленню злочинців.
133. Тактика дій працівників підрозділів Національної поліції по затриманню озброєних злочинців на вулиці та в лісопарковій зоні.
134. Тактика дій працівників підрозділів Національної поліції по розшуку та затриманню транспортних засобів зі злочинцями.
135. Організація та тактика дій працівників підрозділів Національної поліції по відбиттю нападів на адміністративні будівлі Національної поліції України.
136. Дії слідчо-оперативної групи при виявленні вибухових пристроїв та вибухових речовин, а також за фактом вибуху.
137. Методика обшуку об'єкту на наявність вибухонебезпечних предметів та забезпечення безпеки працівників підрозділів Національної поліції і громадян, які знаходяться поблизу об'єкту.

5. Рекомендована література

Основна література:

1. Конституція України із змінами [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Закон України «Про Національну поліцію» із змінами [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення із змінами [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
4. Кримінальний кодекс України із змінами [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Кримінальний процесуальний кодекс України із змінами [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

Допоміжна

1. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
2. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Куценко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
3. Пам'ятка випускника Харківського національного університету внутрішніх справ : за заг. ред. В.В. Сокурєнка. / кол. авт.-:І.В.Клименко, Л.В.Васянович, Д.В.Швець та ін. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 96 с. Електронна версія <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/discover>
4. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власенко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.
5. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. / [О.Г.Комісаров, А.О.Собакарь, Е.Ю.Соболь, О.С. Юнін та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. –Дніпро: ДДУВС, 2017. –277 с.